

Riksdagens protokoll

2003/04:69

Fredagen den 13 februari

Kl. 09.00 – 09.52



Protokoll
2003/04:69

1 § Meddelande om information från regeringen

Andre vice talmannen meddelade att *torsdagen den 19 februari kl. 15.00* skulle försvarsminister Leni Björklund lämna information angående civilt meritvärde för totalförsvarspliktiga.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2003/04:289

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:289 av Torsten Lindström om lärarbehörighet och lärartäthet

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 mars 2004.

Skälet till dröjsmålet är bland annat resor och plenifri vecka i riksdagen.

Stockholm den 9 februari 2004

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

Interpellation 2003/04:290

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:290 av Ana Maria Narti om åtgärder för integration på högskola och universitet

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 mars 2004.

Skälet till dröjsmålet är bland annat resor och plenifri vecka i riksdagen.

Stockholm den 9 februari 2004

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

3 § Svar på interpellation 2003/04:232 om Europeiska rådets planer på att slopa vapenembargot mot Kina

Anf. 1 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Lars Leijonborg har frågat mig varför Sverige vid Europeiska rådets möte den 12 december förra året inte motsatte sig förslaget att se över vapenembargot mot Folkrepubliken Kina. Lars Leijonborg har även frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkra att EU inte slopar vapenembargot mot Kina innan en lösning av Taiwanfrågan finns i sikte och en tydlig förbättring av situationen för de mänskliga rättigheterna i Kina kunnat registreras.

Inledningsvis vill jag säga att jag delar Lars Leijonborgs oro över situationen för de mänskliga rättigheterna i Kina. I vår nyligen publicerade rapport konstateras bland annat att allvarliga brott mot till exempel yttrande-, församlings- och pressfriheten begås. Någon politisk opposition tolereras inte. Samtidigt är det kinesiska samhället stätt i snabb förändring i takt med landets ekonomiska utveckling och successiva öppnande mot omvärlden. Människors liv styrs i dag i långt mindre grad av partiet och den privata sfären har vidgats.

Låt mig även säga att jag delar Lars Leijonborgs uppfattning att en isolering av Kina inte är något alternativ om vi önskar främja landets demokratiska utveckling och att det finns goda skäl att utöka förbindelserna med Kina. Sveriges och EU:s relationer till Kina har också utvecklats avsevärt de senaste åren. Att Kinas relationer till omvärlden förändrats markant illustreras till exempel av landets viktiga roll i att få till stånd sexpartssamtalen om den nordkoreanska kärnvapenfrågan. Kina är inne i en förändringsprocess, och det är viktigare än någonsin att landet utsätts för impulser från omvärlden. Detta är inte minst viktigt när det gäller frågor om de mänskliga rättigheterna där såväl Sverige som EU har en omfattande dialog med Kina.

Nu till frågan om vapenembargot mot Kina och den kommande EU-diskussionen i den frågan. Som Lars Leijonborg nämner tog Europeiska rådet den 12 december beslut om att se över frågan om vapenembargot mot Kina. Sverige motsatte sig inte en sådan översyn, dels eftersom frågor där det råder oenighet inom EU bör beredas ytterligare, dels eftersom vi välkomnar en grundlig diskussion av de frågeställningar som frågan om vapenembargot ger upphov till.

Vid utrikesministermötet den 26 januari bekräftades att en beredning i frågan om vapenembargot skulle äga rum inom EU under våren. Denna diskussion kommer att bli avgörande för unionens beslut, och jag vill inte föregripa den här i dag. Låt mig bara säga att Sverige har betonat att situationen för de mänskliga rättigheterna i Kina måste vara en viktig del av den fortsatta diskussionen om vapenembargot.

För att undvika eventuella missförstånd vill jag betona att även om vapenembargot skulle hävas så blir det inte, vilket man kan föranledas att tro när man läser Lars Leijonborgs interpellation, fritt fram för vapenförsäljning till Kina. Ett sådant resonemang bortser nämligen från det omfattande regelverk som i dag reglerar vår krigsmaterielexport till andra länder.

Export av krigsmateriel grundar sig på nationella beslut. Utöver medlemsländernas nationella lagstiftningar finns inom EU, som Lars Leijon-

borg själv nämner, dessutom en uppförandekod för vapenexport som i sin nuvarande utformning har varit i kraft sedan 1998. Skulle EU efter sin beredning, inklusive en bedömning av den aktuella MR-situationen, besluta om ett hävande av embargot mot Kina kommer beslut om vapenexport att fattas i enlighet med såväl nationell lagstiftning som denna uppförandekod. Inom EU kommer vi i den fortsatta beredningen av frågan även att diskutera tillämpningen av uppförandekoden.

Uppförandekoden återspeglar ett antal grundläggande och gemensamma villkor i medlemsländernas nationella lagstiftning. Till dessa hör bland annat respekten för mänskliga rättigheter i mottagarlandet liksom risken för regionala konflikter. När det gäller Kina måste båda dessa kriterier vägas in vid en bedömning.

Anf. 2 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret på min interpellation. Först vill jag säga att distinktionen mellan det så kallade vapenembargot och uppförandekoden för vapenexport inte ska överdrivas. Jag tror inte ett ögonblick att det skulle bli så att vapenembargot upphävdes men EU-länderna ändå avstod från vapenexport till Kina. All min erfarenhet av vapenexport säger mig att det ögonblick då embargot hävs kommer exporten att ta fart. Mycket riktigt säger också utrikesministern att de båda faktorerna, både det så kallade embargot och uppförandekoden, kommer att diskuteras i ett sammanhang.

Jag anser, som framgår av interpellationen, att vi ska ha ett omfattande och gärna växande handelsutbyte med Kina. Jag tror inte att isolering av Kina är en framkomlig väg. Men det är en mycket rimlig attityd att vi i det handelsutbytet avstår från att sälja vapen som en markering av att vi inte accepterar den kinesiska regimens uppträdande mot oliktkännande och att vi känner stor oro inför konflikten mellan Peking-Kina och Taiwan.

Jag blir lite trött när jag tänker på det här ämnet. För mig är det så uppenbart att det som än en gång saknas är en bra dialog mellan Europa och USA. Den europeiska unionen säger sig ofta vilja spela en jämbördig roll med USA på världsscenen och stå för viktiga europeiska värden som demokrati och mänskliga rättigheter. USA har deklarerat liknande ambitioner på världsscenen och har i fallet Taiwan uppenbarligen genom militära insatser, genom att man har flottstyrkor i regionen, sett till att det finns en militär uppbackning för Taiwans oberoende.

Jag tycker att Europa skulle känna ett motsvarande ansvar såväl för den så kallade MR-situationen, som ni säger på UD, det vill säga situationen för mänskliga rättigheter, och för Taiwans fortsatta oberoende. Både argumenten talar för det första för att man bör ha ett samråd med USA i sådana frågor och ha en gemensam Kinapolitik och för det andra för att det är helt fel att upphäva vapenembargot. Planerna har mycket riktigt väckt stor oro i Washington.

Det hör också till saken att det inte finns någon majoritet i Sveriges riksdag för att stödja ett upphävande av vapenembargot. Såvitt jag förstår är resultatet av den överläggning som varit i EU-nämnden helt entydig. Regeringen har inte mandat att stödja ett upphävande av vapenembargot.

På samma sätt som införandet skedde med enhällighet måste ett upphävande av embargot ske med enhällighet. Jag skulle gärna se att utri-

Prot. 2003/04:69

13 februari

*Svar på
interpellationer*

kesministern var tydligare och deklarerade att Sverige icke kommer att medverka till ett upphävande av vapenembargot. Jag vore tacksam för att få det beskedet.

Anf. 3 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Som frågan ligger nu i utrikesministerrådet handlar det om att den har kommit upp till diskussion. Jag anser inte att Sverige, och inget annat land heller, ska invända mot att föra en diskussion. När detta vapenembargo en gång infördes så infördes också andra sanktioner och embargon mot Kina. Alla de har upphävts under 90-talet. Det är bara vapenembargot som är kvar.

Jag anser att man inte ska motsätta sig att initiativ har tagits till att föra upp frågan till en diskussion. Å andra sidan ska man inte heller innan man har fört diskussionen bestämma sig för vilken uppfattning man har. Den uppfattningen måste komma som en konsekvens av de överväganden som kommer att göras och de diskussioner som kommer att föras.

Jag vill gärna ha förståelse för att jag inte uttalar någon uppfattning om vad den svenska ståndpunkten kommer att bli. Jag ska vara oerhört tydlig när det gäller att vi vill ha frågan ordentligt belyst och genomdiskuterad just mot bakgrund av de argument som Lars Leijonborg för fram här. Jag stöder de argumenten och jag anser att de är viktiga. Det är dem som vi kommer att ha med oss i den fortsatta behandlingen av frågan.

Anf. 4 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Det är ofta i mänskliga sammanhang en mycket rimlig diskussion att inte motsätta sig samtal. Samtal är ofta lösningen, och samtal för ofta frågor framåt. Men det finns också speciella situationer där samtal är skadligt. Jag menar att även om resultatet av dessa samtal inom den europeiska unionen blir att allt ska vara som förut så kommer läget att vara sämre än det var innan samtalen började. Nu har man väckt förhoppningar hos Folkrepubliken Kina om att en förändring är på gång och att de mycket omfattande påtryckningar som har förekommit från den kinesiska sidan är på väg att ge resultat. Det man nu tvingas till är det bästa återstående alternativet enligt min mening, det vill säga att deklarerat att någon förändring inte kommer att ske. Men redan det kommer att innebära en försämring av situationen mellan Europa och Kina.

Jag eftersträvar inte på något sätt en försämring av relationerna till Kina – tvärtom. Men jag tycker att det är fel väg att gå att häva vapenembargot för att åstadkomma en förbättring.

Jag inser de hårfinna distinktioner som utrikesministern vill göra. Å ena sidan erkänner hon bärkraften i de argument som jag för fram, å andra sidan vill hon inte föregripa ett svenskt ställningstagande. Detta är dock en intressant situation eftersom samrådet i EU-nämnden vad jag förstår gav ett entydigt resultat, nämligen att majoriteten i Sveriges riksdag anser att ett hävande av vapenembargot är fel väg att gå. Då är det egentligen ganska bra om det står klart. Min bedömning är att läget är detsamma i några andra EU-länder. Även om det skulle räcka med ett svenskt nej för att det krävs enhällighet så kommer vi alltså inte att vara ensamma. Man kan också notera att Europaparlamentet sedan det olyckliga luciabeslutet hade fattats mycket snabbt deklarerat att parlamentet motsätter sig ett hävande av vapenembargot.

Jag tror egentligen att alla parter i det här läget skulle ha att vinna på att utrikesministern var klarare än hon hittills har varit i svaret och i offentliga uttalanden och i stället sade att Sverige motsätter sig ett upphävande. Jag tyckte att det var olyckligt att vi sade ja till att frågan över huvud taget öppnades. Nu skedde det. Jag är kritisk mot att Göran Persson gick med på det. Han borde ha sagt nej, men han gick med på det. I detta läge finns det all anledning att deklarera från svensk sida att med tanke på de fortsatta övergreppen mot falungonganhängare och regimkritiker i Kina och mot bakgrund av läget när det gäller Taiwan, som ju tyvärr är mer spänt nu än det har varit under långa tider tillbaka, så motsätter Sverige sig ett hävande av vapenembargot.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2003/04:69
13 februari

*Svar på
interpellationer*

4 § Svar på interpellation 2003/04:269 om kurdernas rättigheter

Anf. 5 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Yvonne Ruwaida har frågat mig hur jag avser att agera för att kurderna ska få bestämma sin egen framtid i en folkomröstning ledd av FN och hur jag avser att agera för att Sverige ska få representation i irakiska, iranska, syriska och turkiska Kurdistan.

Inledningsvis vill jag understryka att minoriteters ställning är en fråga som Sverige fäster stor vikt vid; det gäller kurder och andra grupper.

Det är alltid staters regeringar som har det yttersta ansvaret för att mänskliga rättigheter respekteras i förhållande till egna och andras medborgare inom den egna jurisdiktionen. Det gäller också i de länder som Yvonne Ruwaida nämner. Det är sålunda dessa regeringar som har ansvaret för att minoritetsrättigheter – däribland kurders – upprätthålls. De aktuella staterna har att tillse att kurdernas rättigheter, som bland annat uttrycks i 1966 års internationella konvention om civila och politiska rättigheter, respekteras och upprätthålls. Sverige anser att kurderna ska ges utrymme inom befintlig statsbildning att komma i åtnjutande av sina rättigheter, samtidigt som Iraks, Irans, Syriens och Turkiets territoriella integritet ej kan ifrågasättas. Någon folkomröstning i FN:s regi av det slag som frågeställaren syftar på är därför inte aktuell.

Om kurdernas rättigheter kränks har det internationella samfundet skyldighet att reagera. Sverige känner stark solidaritet med det kurdiska folket och har upprepade gånger fördömt brott mot de mänskliga rättigheterna begångna mot kurder. Diskussioner pågår nu i Irak om landets framtida statsskick och samhällsstruktur liksom om kurdernas framtida roll och relation till centralmakten. Dessa frågor måste det irakiska folket, inklusive kurderna, ta ställning till. För att detta ska vara möjligt måste förutsättningar skapas för att alla fritt och utan tvång ska kunna delta i det kommande beslutet.

Vad gäller den andra frågan – Sveriges representation – vill jag framhålla att svenska officiella företrädare i de länder som nämns också är representanter gentemot medborgare av kurdisk etnicitet. Detta utesluter inte särskild närvaro i de områden där kurder finns om detta tjänar svenska intressen. Så länge de extrema säkerhetsproblemen kvarstår i Irak kommer Sverige inte att återupprätta någon representation i landet.

När säkerhetssituationen tillåter kommer verksamheten på ambassaden i Bagdad att återupptas. Det blir då aktuellt att undersöka om någon form av representation i norra delen av landet är motiverad. Vad gäller de övriga länderna ser vi ingen anledning att öppna någon representation speciellt i de kurdiska delarna.

Anf. 6 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Utrikesministern! Jag börjar med att tacka för svaret. Jag ska återge ett brev från Carl Bildt för snart tio år sedan, den 31 augusti 1999. Han skriver följande: I dag lämnar de ryska trupperna Estland och Lettland och den sovjetiska ockupationen som har förstört för länderna upphör. Länderna ges frihet och oberoende efter fem smärtsamma årtionden. Det här är en dag för glädje och firande för det svenska folket.

Diskussionen om länders territoriella integritet gällde inte när man skulle ge det lettiska, det estniska eller det litauiska folket sin frihet. Då förde man inte en diskussion om att Sovjet hade en territoriell integritet, utan man var glad den dagen då de baltiska staterna fick sin frihet och sin självständighet.

Men den här diskussionen dyker upp när det gäller kurdernas rättigheter. Jag hävdar att kurderna har rätt att själva få bestämma över sin egen framtid. Jag skulle vilja att Sverige i internationella sammanhang kunde verka för att kurderna själva ska få ta ställning till sin egen framtid i en folkomröstning. Sedan får man se hur det internationella samfundet förhåller sig till det. Det skulle vara ett steg i rätt riktning. Kurdernas rättigheter har kränkts genom tiderna.

Eller är det så att det har ett annat värde när stormakterna satte gränserna efter tredje världskriget än när stormakterna satte gränserna efter första världskriget? Under det osmanska riket hade kurderna autonomi och en självständighet som de inte har sett sedan dess. Det var stormakter som England och Frankrike som satte de gränser som i dag delar kurdiska familjer. Det är bakgrunden. Jag tycker att vi måste fundera över detta.

Vad är det för skillnad på första världskriget och tredje världskriget när det gäller de gränser som sattes? Vad är det för skillnad på kurdernas rättigheter och de baltiska folkens rättigheter?

Jag skulle vilja att Sverige kunde följa en annan linje här.

Det som kurderna själva har bett om när det gäller situationen i Irak är ett stöd för idén om en federation i Irak. Det handlar inte om att Sverige ska säga att så här ska det bli utan om att stödja idén om en federation. Det ger en möjlighet till ett ökat självstyre. Det är inte en linje som Sverige i dag har antagit. Det har varit en önskan från samtliga kurdiska grupperingar som finns.

Utrikesministern pratar om att det är en extrem situation när det gäller säkerheten i Irak. Jag skulle vilja kalla det för en krigssituation. Jag undrar hur utrikesministern ser på det. Människor upplever att det är en krigssituation. Delar utrikesministern min uppfattning eller kommer utrikesministern att fortsätta att hävda att det är en extrem situation när det gäller säkerheten? Jag tror att internationell närvaro är nödvändig för att bidra till en stabilisering, precis som det är nödvändigt med bistånd och annat.

Anf. 7 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! De kurdiska nationella minoriteterna i olika länder har naturligtvis rätt att utöva sin kultur och sin religion och att tala sitt eget språk liksom de har rätt till det skydd som i övrigt följer av de mänskliga rättigheterna.

I de diskussioner som nu pågår i Irak om landets framtida statsskick och samhällsstruktur diskuteras också vilken status de kurdiska områdena ska ha i förhållande till centralmakten, men det är det irakiska folket, inklusive kurderna som ska ta ställning till den frågan.

Anf. 8 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Det var ett väldigt kortfattat svar. Jag fick inget svar på min fråga. Jag gjorde en jämförelse mellan de baltiska folkens rättigheter och det kurdiska folkets rättigheter. Jag tycker att det är en väldigt relevant jämförelse och en väldigt relevant frågeställning. Det är säkert en fråga som många kurder ställer sig. Sverige har bejakat att de baltiska staterna har fått sin frihet och sin självständighet. Varför bejaktar man inte att kurderna ska få självständighet och frihet? Jag tror att många frågar sig: Har inte vi samma värde och samma rättigheter? Är det en skillnad på de gränser som sattes efter första världskriget och de som sattes efter tredje världskriget?

När det gäller frågan om en federation handlar det inte om att Sverige ska gå in och säga att så här ska ni ha det. Kurderna vill ha en federation eftersom de är rädda inför framtiden. De är rädda för att man ska styra över dem. De har varit utsatta för det, och deras rättigheter har blivit kränkta gång på gång, både i Irak och i de andra länderna. De har enats kring att stödja tanken på en federation. Det finns en politisk enighet om detta. Jag tror att det vore väldigt bra om omvärlden kunde stödja den idén. Det handlar inte om att säga precis hur irakierna måste göra det, utan det handlar om att säga att det kanske vore bra idé. Det finns även andra grupperingar i Irak som stöder en sådan idé. De som inte stöder den är majoritetsgruppen, och så brukar det vara.

Jag vill återkomma till närvaron. Jag tror att vi i omvärlden har ett otroligt ansvar. Ockupationsmakterna och krigsmakterna har ju egentligen det största ansvaret, men jag tror att vi i omvärlden också har ett ansvar för att se till Irak inte blir ett nytt Afghanistan. Vi har också ett ansvar i Afghanistan, men den här diskussionen handlar inte om det. Jag tror att det behövs bistånd, men det behövs också närvaro av omgivning. Jag tror att en svensk närvaro vore väldigt bra.

Kurdernas rättigheter kränks väldigt allvarligt i Turkiet, Iran och Syrien, och jag blir orolig över det efter att själv ha varit i de här regionerna. Jag tycker inte att UD:s beskrivning av detta i till exempel Turkiet ger en heltäckande bild. Man har ingen egen närvaro i den kurdiska delen av Turkiet. Det finns ingenstans som människor kan vända sig och ge en rapport när de har blivit fångslade eller torterade. Om det inte kan finnas en svensk närvaro skulle jag åtminstone vilja att Sverige skulle kunna agera för en sorts MR-byråer. FN skulle till exempel kunna ha byråer för mänskliga rättigheter. Dit skulle folk kunna komma och rapportera. Se-

*Svar på
interpellationer*

dan kan detta användas av till exempel Migrationsverket när de gör bedömningar om asylskäl och så vidare och av FN när de gör bedömningar av situationen i ett land.

Vi behöver närvaro i regioner där mänskliga rättigheter kränks. Detta skulle kunna vara en idé som man införde över hela världen samtidigt. Då skulle man inte peka ut till exempel Turkiet, Syrien eller något annat land. Det skulle bli någonting man införde överallt. Det skulle vara byråer som människor kunde vända sig till när mänskliga rättigheter kränks.

När Amnesty gör det här jobbet är det ingen som riktigt tror på dem. Det är ingen som tar deras uppgifter på allvar. De räknas inte. Jag ser det som ett väldigt stort problem. Vi behöver få in statistik och underlag. Människor behöver någonstans att vända sig. Nu gäller det kurderna som vi diskuterar här. Man måste kunna lita på de uppgifterna. Sverige skulle kunna jobba för en sorts MR-byråer i de här områdena.

Anf. 9 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag delar helt Yvonne Ruwaidas uppfattning när det gäller kränkning av kurdernas rättigheter i Turkiet eller i andra stater. Det finns anledning för oss i Sverige, som stöder kurderna i de här avseendena, att också överväga på vilket sätt vi kan säkerställa att fakta kommer fram så att man får ett bra underlag för att bedöma hur situationen ser ut. Det är naturligtvis ingen lyckad situation att det finns uppgift som står mot uppgift och att man inte har riktigt klart för sig hur situationen egentligen ser ut. Det första steget man har anledning att ta är att ta reda på hur saker förhåller sig.

Jag inser betydelsen av att det finns en närvaro som är mer kontinuerlig än när en MR-ambassadör eller en MR-organisation reser ut och på det viset försöker ta reda på omständigheterna. Det är ju så vi arbetar i dag. I det arbete som Sverige bedriver för att samla information om MR-situationer för att sedan lägga ut den på vår hemsida på UD, som vi har ambitionen att hålla så aktuell som möjligt, använder vi i allra högsta grad Amnestys rapportering. Vi använder även andra MR-organisationers rapportering.

Vi har anledning att fundera över på vilket sätt vi kan stödja dem som är aktiva för att skydda mänskliga rättigheter så att deras närvaro är så kontinuerlig och konkret som möjligt och så att man kan vara säker på att man fångar upp de fakta som finns. Jag håller med om att vi säkerligen kan göra mer för att hitta bra former för att säkerställa vår kunskap om MR-situationen för kurder i Turkiet och i andra länder. Det vill jag gärna ta till mig och fundera vidare på.

När det sedan gäller Iraks statsskick är en federation av något slag naturligtvis en av de tänkbara lösningarna. I det läge som i dag råder anser vi dock att det är folkgrupperna i Irak som måste ges möjlighet att ta ställning till den frågan. Det finns ju flera folkgrupper där, och de olika grupperingarna har ett gemensamt intresse av att frågan får en lösning som är acceptabel. Kurdernas intressen måste få komma fram och vara avgörande för det beslut som man kommer fram till.

Bara en liten kommentar, Yvonne Ruwaida. Bildts brev som Yvonne Ruwaida åberopar skrevs i en situation där tre länder som hade varit ockuperade av Sovjetunionen efter att ha varit fria och självständiga stater återfick sin suveränitet. Jag tycker inte att vi ska dra sådana här

paralleller utan behandla de olika situationerna utifrån de förutsättningar som finns. Det finns likheter och olikheter, och det finns förhållanden som man ska vara väldigt noggrann med att beakta.

Jag uppskattar att Yvonne Ruwaida lyfter fram olika omständigheter i samband med kurdernas sak, för de måste finnas med när man till slut kommer fram till ett avgörande, men i det här fallet handlar det om att beslutet måste fattas i Irak. Vi vill säkerställa att kurdernas intressen blir beaktade.

Anf. 10 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Jag vill tacka utrikesministern för det positiva svaret när det gällde bevakningen av de mänskliga rättigheterna. Jag kommer att följa utvecklingen och kanske få delta i utformningen av hur vi kan stärka bevakningen av mänskliga rättigheter.

När det gäller situationen i Irak tycker jag ändå att vi från omvärlden har ett ansvar. Iraks gränser har inte bestämts underifrån utan av stormakterna. Dessa har dragit upp väldigt raka gränser. Det framgår när man studerar kartan hur väldigt raka de är. Man har ritat upp dem på en karta, och sedan har dessa gränser funnits. Det finns minoritetsgrupper i Irak, och kurderna är inte den enda minoriteten där. Deras rättigheter är alltid hotade.

En federation med regionalt folkstyre är, som jag och många andra från Irak ser det, ett sätt att se till att ställningen för minoriteterna, inte bara för kurderna, blir starkare. Jag tror att en federation är en väldigt bra lösning, och det är en lösning som kurderna efterfrågar. Jag tycker att vi från svensk sida på olika sätt kan stödja en sådan lösning. Vi kan till exempel från svensk sida inbjuda till en konferens på svensk mark för att diskutera frågan hur man kan stärka minoritetsgruppers ställning i Irak.

Jag är rädd för att ställningen för minoriteter i Irak kommer att försvagas och att det i framtiden kommer att bli problem och kanske till och med inbördeskrig. Det är en situation som varken irakierna eller omvärlden har någon glädje av.

Vi kommer nog att fortsätta debatten om detta framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2003/04:265 om organisationer som motverkar rasism och nazism

Anf. 11 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Lena Adelsohn Liljeroth har frågat mig om jag inför vårbudgeten kommer att verka för ökade anslag till de organisationer som aktivt motverkar rasism och nazism.

Framväxten av rasistiska och nazistiska grupperingar är en allvarlig utmaning för hela det svenska samhället. Arbetet med att motverka och förebygga sådana företeelser sker genom en rad olika insatser och inom olika delar av samhället. En sådan insats är den verksamhet som bedrivits för att stödja personer att lämna rasistiska och andra liknande grupperingar.

Prot. 2003/04:69
13 februari

*Svar på
interpellationer*

Under tiden 1998–2002 lämnade regeringen ekonomiskt stöd till sådan verksamhet. Från och med 2003 kan sådana bidrag lämnas av Integrationsverket i enlighet med en speciell förordning (2002:1058) om statligt stöd för verksamhet som bistår personer som vill lämna rasistiska och andra liknande grupperingar.

Jag delar helt Lena Adelsohn Liljeroths bedömning av vikten av det arbete som ”avhopparjourerna” kan utföra. Jag kan också förstå att osäkerheten om verksamhetens långsiktiga finansiering kan utgöra ett problem. Men problemet är inte bara förknippat med det statliga stödet. Enligt förordningen är ett villkor för statligt stöd att kommunal medfinansiering sker, och sådan har inte alltid stått att få. Enligt min mening är den kommunala medfinansieringen viktig för att verksamheten ska ha kommunal förankring.

Det tycks vara så att denna typ av verksamhet också möter andra svårigheter än osäkerheten om den långsiktiga finansieringen. Det kan röra sig om till exempel verksamhetens konkreta inriktning, vilka konkreta mål man ska sätta upp och hur verksamheterna på olika håll i landet ska kunna samarbeta och dra nytta av varandras erfarenheter.

Förordningen har varit i kraft i drygt ett år. Integrationsverket genomför för närvarande en uppföljning och utvärdering av verksamheten. En rapport kommer att läggas fram inom kort. Jag kommer att avvakta denna rapport innan jag tar ställning till om några ändringar kan behövas för att stödja de organisationer som bistår personer som vill lämna rasistiska eller liknande organisationer.

Lena Adelsohn Liljeroths fråga avser ”organisationer som aktivt motverkar rasism och nazism”. Jag vill därför avslutningsvis tillägga att statligt stöd för sådant ändamål inte bara utgår till verksamhet för avhoppare. Integrationsverket disponerar 5,5 miljoner kronor under 2004 som bidrag till den ideella föreningen Centrum mot rasism.

Anf. 12 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Tack för svaret, integrationsministern. Jag har sett att man via Nationell Ungdoms hemsida kan köpa affischer med texten ”Förr hängde man förrädare – nu sitter dom i riksdagen”. Man kan väl förmoda – eftersom vi har Säpo här – att det är ministern och jag och många andra som är de här förrädarna.

Jag ska försöka att bena upp frågan lite grann som jag har uppfattat svaret. Jag vill börja med Säpo.

Det här är ju ingen liten fråga. Enligt Säpo har hatbrotten, det vill säga de brott som har koppling till Vit makt-rörelsen och till andra främlingsfientliga organisationer, ökat under 2003. Problemet är här knappast Sverigedemokraterna eller Nationaldemokraterna, även om de har lyckats komma in i ett antal kommuner. Såvitt jag har förstått gäller det en rätt trött och initiativlös skara personer, som vi inte behöver sörja över. Men trots allt var det 100 000 personer som röstade på dem i 2002 års val, och jag skulle vilja säga att det är en varningssignal till oss alla.

Det som växer nu, inte bara i Stockholm utan också på många andra håll i landet, är Nationell Ungdom, en underorganisation till Svenska Motståndsrörelsen, som i sin tur kommer ur Vitt Ariskt Motstånd och Riksfronten. De här organisationerna gör nu inbrytningar i medelklassområden. Detta är något förhållandevis nytt, och det är oroande på väl-

dig många sätt eftersom vi bland de här ungdomarna kan finna morgondagens makthavare, kanske dem som kommer att gå in i politiken, i fackliga organisationer eller i näringslivet.

När jag en gång i tiden, för ungefär tio år sedan, kom i kontakt med skinnskallerörelsen såg det annorlunda ut. Det var ganska trasiga personer, beklagansvärda på väldigt många sätt. Ofta var det bara en slump att de hade hamnat där. Det ser inte ut så här i dag, och det gör att problemet är väldigt mycket större. Kanske hade skinnskallarna i en annan förort och i ett annat gäng faktiskt lika väl – även om inte alla tycker om att höra det – kunnat bli aggressiva antirasister.

Man tror att ungefär 100 000 svenska ungdomar i någon form tar till sig den här Vit makt-propagandan. Det kan ske via hemsidor eller via musik. Det räcker att någon procent fastnar i det här.

Ministern tar upp den ideella föreningen Centrum mot rasism. Även om man inte kan kalla den ideell – den är som jag uppfattat det trots allt ett beställningsverk från regeringen – har den fått 5,5 miljoner kronor för 2004. Det är mycket pengar jämfört med vad andra verksamheter ute på fältet faktiskt får. De får väl ungefär hälften.

Jag tycker att det är mycket pengar för en verksamhet som fortfarande egentligen mest finns på papper som vackra ord och visioner. Jag har sett föreningens verksamhets- och utvecklingsplan, och jag har också sett protokollet från det konstituerande möte som den höll i höstas. Det var i det protokollet gott om reservationer mot allt möjligt, om vad man skulle arbeta med och vad man inte skulle arbeta med. Det fanns bland annat flera som hade synpunkter om att man egentligen borde arbeta med svensk lagstiftning och praxis vad gäller flyktingpolitik.

Jag har ingenting emot det. Jag sitter i riksdagen i den tvärpolitiska gruppen för en human asyl- och flyktingpolitik. Men är det detta de ska arbeta med? Det lär inte lösa problemet med den växande rasismen och nazismen bland de unga. Därför undrar jag, innan jag går vidare, om ministern tror att man bäst når dem som fastnat i dessa organisationer, eller riskerar att fastna i dem, genom en organisation som centrumet.

Anf. 13 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Om Lena Adelsohn Liljeroth och jag av Nationell Ungdom ses som förrädare får vi väl se det som en ära. Vi får fortsätta att se oss själva som två bland många andra i riksdagen som verkligen ser detta som en av de kanske viktigaste frågeställningarna vi har att jobba med.

Det finns många varningssignaler, och Lena Adelsohn Liljeroth tog upp några av dem. Nationell Ungdoms arbetssätt, och det som av en del beskrivs som inbrytningar i just medelklassområden, är absolut en sådan varningssignal. Att hatbrotten ökar är absolut också en sådan. Säpos slutliga rapport kommer ju inom kort, och det verkar som om det finns en ökning av alla hatbrotten. Framför allt tycks de homofoba brotten ha ökat kraftigt. Man talar där om en fördubbling.

Det arbetssätt som vi har i dag räcker inte, utan vi måste hela tiden hitta nya sätt. Det gäller offentliga organisationer och personer – myndigheter och politiker. Det handlar också om hur man ska stödja de frivilligorganisationer, folkrörelser, som arbetar mot rasismen och nazismen.

Lena Adelsohn Liljeroth uttrycker kritik mot de 5,5 miljoner kronorna. Det är verkligen inte fråga om ett beställningsarbete, utan det har

varit en lång och mycket viktig process inom de folkrörelser, organisationer, som jobbar mot rasismen. Det har varit viktigt av många skäl. Deras sätt att jobba är ett uttryck för att det inte bara är myndigheternas sak att bilda opinion, utan det måste finnas både resurser och ett tydligt stöd också för de organisationer som arbetar med detta.

Jag ser verkligen inte de 5,5 miljoner kronorna som något som bara finns på papper medan andra sliter på fältet. De organisationer som finns inom Centrum mot rasism jobbar på fältet. Där finns invandrarorganisationerna och RFSL. Där finns många av dem som i sin vardag möter den rasismen och också arbetar mot den. Det är spännande att följa arbetet med hur centrumet kan bidra både till att samverkan mellan dessa grupperingar växer och även till att hitta andra sätt att jobba praktiskt.

Jag vill lägga till att det finns ytterligare delar som vi skulle kunna ta in när vi talar om utvecklandet av strategier. En sådan är skolornas arbete, som jag själv mer och mer velat ägna mig åt. Det handlar om att se hur vi den vägen kan ge stöd så att det kommer in en aktiv opinionsbildning för demokratin och mot rasismen i skolorna. Det handlar också om hur skolorna ska få hjälp att möta de alltmer aktiva grupperingarna. Till exempel söker sig Nationell Ungdom strategiskt till vissa skolor och använder sig då av mycket aggressiva arbetsmetoder. Detta tror jag att man bör lägga till strategin.

Vi har också avhopparverksamheten. Där ger staten i år 2,4 miljoner kronor i stöd, men vi har fortfarande problem med att inte alla kommuner vill eller ser sig ha möjlighet att vara med och stötta. Jag vill därför gärna återkomma till hur man kan bygga upp det här sättet att arbeta, och resonera som vi gör nu, för att få fram en mer samlad strategi. Vi måste också mycket noga studera hur framför allt Nationell Ungdom, men också andra grupperingar, arbetar för att kunna vara ännu mer effektiva i att möta deras strategi.

Anf. 14 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Jag tror egentligen inte att vi är oense, men jag skulle ändå vilja problematisera bilden lite grann.

Jag tittade på Centrum mot rasisms hemsida. Där står om bakgrunden att "regeringen utsåg år 2002 en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta ett förslag till hur det framtida antirasistiska arbetet ska utformas och bedrivas" och så vidare. Jag menar att man kanske inte riktigt kan kalla detta för en ideell organisation, i alla fall inte som jag definierar en ideell organisation som mer växer ur djupet.

Jag har också noterat att integrationsministern ska inviga centrumet i mars. Jag önskar dem all lycka; det är verkligen inte fråga om någonting annat. Men jag undrar ändå om inte 5,5 miljoner kronor kan användas på annat sätt. Frågan är nämligen hur de kommer att arbeta på fältet. Jag kan inte se att vi i första hand behöver fler organisationer som ägnar sig åt information. Om man går in på hemsidan och tittar på länkarna ser man att den ena organisationen efter den andra arbetar med just information om detta.

Det finns en stor, bred och tydlig majoritet i Sverige som innebär att vi inte accepterar rasism och främlingsfientlighet. Därför tror jag att man talar till redan frälsta. Fackeltåg och megafoner omvänder inte en enda rasist, och det är dem vi måste nå.

Man kan också fråga sig om inte centrumet och Forum för levande historia delvis kommer att trampa varandra på tårna. Risken finns för en hel del dubbelarbete. När jag besökt forumet, som ligger alldeles här i närheten, har jag sett att också de vill arbeta med många av dessa frågor. Det handlar om att arbeta gentemot skolor, om islamofobi och mycket annat.

Jag är också nyfiken på den utvärdering från Integrationsverket som ministern nämner i sitt svar. Jag hoppas och tror att den ska visa att det finns många andra sätt att arbeta på än enbart genom informationsverksamhet.

När det gäller att kliva av hatrörelser är det fråga om en lång process. Jag har mött ett stort antal personer som lämnat dessa rörelser. Jag har själv varit ute i skolor och lyssnat på deras föreläsningar. De kan tala utifrån egna erfarenheter, vilket biter oerhört hårt på ungdomarna. Man får inte två klasser med 16–17-åringar att sitta tysta i 90 minuter om man kommer från en organisation utan att så att säga ha detta in på skinnet, vilket de avhoppade personerna ofta lyckas med. Det gäller också andra organisationer som KRIS – Kriminellas Revansch i Samhället – och före detta missbrukare med flera.

De här grabbarna, de flesta är nämligen grabbar, går inte från att vara rasist till att vara antirasist på en vecka eller en månad eller kanske ens ett år, utan det är fråga om en lång process. Det måste vi inse, även om vi inte riktigt vill göra. Hatet sitter djupt, men samtidigt är det på något sätt lösningen. Många av dem som söker sig till avhopparjourerna gör det just för att de inte längre orkar hata. De orkar inte hata 24 timmar om dygnet, och det behöver de få hjälp med.

Det innebär dock inte att det första de gör är att slänga sig i famnen på invandraren Mohammed. Det kanske de gör så småningom, vilket jag hoppas, men de gör det inte genast. Därför tror jag inte att man kommer särskilt långt med bara fördömanden.

Det finns en del kommuner som förstått det här och också arbetar med dessa organisationer. Men jag tycker att det är mycket begärt att organisationerna själva ska förhandla med kommunerna. Ingen annan gör det åt dem. De resurser de får är alltså inte särskilt stora. Organisationen Exit, som jag känner till, har fyra och en halv person, bland annat en kurator och en administratör. Folket på fältet ska både vara ute och föreläsa, möta ungdomarna, skapa aktivitetshelger och annat, och samtidigt förhandla med kommunerna. Det är alltså inte så enkelt.

Anf. 15 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Lena Adelsohn Liljeroth och jag har samma syn på detta, men det är ändå en viktig diskussion vi nu för eftersom organisationer kommer och går och strategier hela tiden måste förändras. Också jag ser fram emot den utvärdering som Integrationsverket kommer med – jag tror att den kommer nu under våren – och vi ska då titta på den gemensamt för att se hur vi går vidare.

Jag vill betona, när det gäller Centrum mot rasism, att det inte var så att regeringen kom på att nu vill man ha ett centrum mot rasism, utan dess tillkomst berodde till stor del på arbetet kring FN:s antirasismkonferens som hölls i Sydafrika för tre år sedan. Alla de frivilligorganisationer som deltog där sade efteråt att de ville forma en gemensam front för att

arbeta mot rasismen. Detta ville regeringen vara med och stödja, och jag tycker att det är oerhört viktigt.

Det är inte heller så att organisationer inte kan komma och prata på skolorna och få eleverna att vara tysta i 90 minuter för att man inte har problemen in på skinnet.

Jag tror att både Lena Adelsohn Liljeroth och jag vet att i många av de här organisationerna finns de här människorna som verkligen har både rasismen och homofobin in på bara skinnet med egna djupa erfarenheter av detta. De arbetar också på detta sätt, och det är väldigt viktigt.

Jag tror inte risken är stor att Forum för levande historia och detta centrum trampar varandra på tårna. Forum för levande historia är en myndighet. Här pratar vi om en ideell förening bestående av de folkrörelser som nu vill hitta nya och gemensamma strategier för att arbeta. Det är två olika saker, och det visar bara att arbetet mot rasism inte får vara bara en myndighetsuppgift. Staten får inte bara stötta myndigheternas arbete utan måste vara med och bidra aktivt till de organisationer som finns där ute på fältet med problemen och rasismen in på skinnet.

Jag vill ändå sluta med detta: Låt oss återkomma till just avhoppargjourerna när Integrationsverkets rapport kommer. Jag är också beredd att fortsätta föra diskussioner med kommunerna om hur de också, kanske på ett mycket mer aktivt och obyråkratiskt sätt, måste jobba med att stötta verksamheten i de här grupperna. Men låt oss återkomma till den diskussionen lite senare i vår när vi har den utvärdering som jag med spänning ser fram emot.

Anf. 16 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Tack ministern! Ja, vi får säkert anledning att återkomma. Jag tror precis som ministern att det är jätteviktigt att man arbetar ute på skolorna, därför att i dag är det så mycket okunskap. De här unga killarna – i viss mån också tjejerna – i exempelvis Nationell Ungdom är oerhört pålästa. De slår lätt lärarna på fingrarna, därför att de har djupkunskaper. Många lärare vågar inte ens ta upp det här av rädsla för att om man börjar prata om rasism så skapar man rasism. Det är ju precis tvärtom! Jag vet via exempelvis Exit att när man har haft till exempel olika aktivitetshelger så kommer ungdomar, även de här som är lite nyfikna och man kanske inte ens riktigt hade vågat hoppas skulle komma, men de gör det, och ringarna på vattnet sprider sig. Och det är så: Man måste arbeta med fötterna i myllan.

Det är mycket möjligt att ministern då och då går in på de här rasistiska hemsidorna. Jag har annars lite färskt material här. Sedan har en pjäs som heter *Var man* och som behandlar de här frågorna haft premiär på Lejonkulan på Dramaten. Jag har tyvärr inte sett den än, men om det blir någon ledig kväll – det blir inte så många för oss politiker – kan vi gå dit tillsammans!

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Bordläggning

Konstitutionsutskottets betänkanden
2003/04:KU6 Frågor om trossamfund
2003/04:KU8 Sekretess hos Riksdagens ombudsmän

Prot. 2003/04:69
13 februari

Finansutskottets betänkande
2003/04:FiU14 En ny lag om investeringsfonder

Skatteutskottets betänkande
2003/04:SkU19 Möjlighet till förenklat tullförfarande

Justitieutskottets betänkanden
2003/04:JuU12 Hemlig teleavlyssning, m.m.
2003/04:JuU13 Särskild utlänningskontroll

Lagutskottets betänkanden
2003/04:LU9 Försäkringsrättsliga frågor
2003/04:LU11 Barn och föräldrar m.m

Trafikutskottets betänkanden
2003/04:TU4 Internationella konventioner på telekommunikationsområ-
det om katastrofberedskap m.m.
2003/04:TU7 Sekretess inom den civila sjöfarten

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2003/04:MJU9 Miljöpolitik

Näringsutskottets betänkande
2003/04:NU8 Torv och elcertifikat

7 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 12 februari

2003/04:293 av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Barbro Holmberg
Tjetjener som väntar på asylbesked

den 13 februari

2003/04:294 av *Tobias Krantz* (fp) till statsrådet Gunnar Lund
Kvalitetsproblem i det svenska utredningsväsendet

Interpellation 2003/04:293 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 februari.

Interpellation 2003/04:294 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 mars.

8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 12 februari

2003/04:733 av *Owe Hellberg* (v) till statsrådet Hans Karlsson
Storföretag och turordningsregler

2003/04:734 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Ungdomsarbetslösheten

2003/04:735 av *Gunilla Carlsson* i Hisings Backa (s) till statsrådet Hans Karlsson

Utbildning inom aktivitetsgarantin

2003/04:736 av *Karin Thorborg* (v) till statsrådet Ulrica Messing
Funktionshindrades rätt till telekommunikation på lika villkor

2003/04:737 av *Sören Wibe* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Förslag till ny patentlag

2003/04:738 av *Lars Tysklind* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Nedläggning av Tingsrätten i Stenungsund

2003/04:739 av *Sten Lundström* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Illegala konfiskationer av assyrisk/syriansk, kaldeisk och armenisk egendom i Turkiet

2003/04:740 av *Jan Ertsborn* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg
Säkerhet och trygghet på Migrationsverkets förläggningar

2003/04:741 av *Marie Wahlgren* (fp) till socialminister Lars Engqvist
Behovet av särskilt boende för äldre

2003/04:742 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Morgan Johansson
EU:s nya smittskyddsmyndighet och Göteborg

den 13 februari

2003/04:743 av *Yvonne Ångström* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Nedläggning av polisstationer

2003/04:744 av *Lennart Fremling* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Hantering av miljöbrott

2003/04:745 av *Maria Larsson* (kd) till statsminister Göran Persson
Etik- och tillväxtsamtal

2003/04:746 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Barbro Holmberg
Kommunala merkostnader för asylsökande

2003/04:747 av *Birgitta Carlsson* (c) till statsrådet Barbro Holmberg
Skydd åt tjetjener i Sverige

2003/04:748 av *Eva Arvidsson* (s) till näringsminister Leif Pagrotsky
Stödet till kooperativ utveckling och de lokala utvecklingscentrumen

2003/04:749 av *Yvonne Ångström* (fp) till näringsminister Leif Pagrotsky
Generaldirektör vid Nutek

2003/04:750 av *Sören Wibe* (s) till näringsminister Leif Pagrotsky
EU:s system med utsläppsrättigheter
2003/04:751 av *Sverker Thorén* (fp) till miljöminister Lena Sommestad
Svenska nödhamnar
2003/04:752 av *Bengt-Anders Johansson* (m) till miljöminister Lena
Sommestad
Vattenvård och vattenmiljöförvaltning
2003/04:753 av *Hans Backman* (fp) till socialminister Lars Engqvist
EU-kommissionen
2003/04:754 av *Hans Backman* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
EU-kommissionens rapport
2003/04:755 av *Hans Backman* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist
EU-kommissionen
2003/04:756 av *Bengt-Anders Johansson* (m) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist
Vapenpass
2003/04:757 av *Helene Petersson* (s) till utbildningsminister Thomas
Östros
Skolledarnas utbildning
2003/04:758 av *Sören Wibe* (s) till statsrådet Hans Karlsson
EU:s arbetstidsdirektiv
2003/04:759 av *Cecilia Wikström* (fp) till kulturminister Marita Ulvskog
Arbetslösheten bland museologer och arkeologer
2003/04:760 av *Hans Backman* (fp) till finansminister Bosse Ringholm
EU-kommissionens rapport

Prot. 2003/04:69
13 februari

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 17 februari.

9 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 12 februari

2003/04:670 av *Sonja Fransson* (s) till statsrådet Hans Karlsson
Rätt till stöd och anpassningsåtgärder för anställda med funktionshinder

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 17 februari.

Prot. 2003/04:69
13 februari

10 § Kammaren åtskildes kl. 9.52.

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

1 § Meddelande om information från regeringen	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
3 § Svar på interpellation 2003/04:232 om Europeiska rådets planer på att slopa vapenembargot mot Kina	2
Anf. 1 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	2
Anf. 2 LARS LEIJONBORG (fp)	3
Anf. 3 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	4
Anf. 4 LARS LEIJONBORG (fp)	4
4 § Svar på interpellation 2003/04:269 om kurdernas rättigheter	5
Anf. 5 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	5
Anf. 6 YVONNE RUWAIDA (mp)	6
Anf. 7 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	7
Anf. 8 YVONNE RUWAIDA (mp)	7
Anf. 9 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	8
Anf. 10 YVONNE RUWAIDA (mp)	9
5 § Svar på interpellation 2003/04:265 om organisationer som motverkar rasism och nazism	9
Anf. 11 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	9
Anf. 12 LENA ADELSON LILJEROTH (m)	10
Anf. 13 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	11
Anf. 14 LENA ADELSON LILJEROTH (m)	12
Anf. 15 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	13
Anf. 16 LENA ADELSON LILJEROTH (m)	14
6 § Bordläggning.....	15
7 § Anmälan om interpellationer.....	15
8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	16
9 § Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	17
10 § Kammaren åtskildes kl. 9.52.....	18